

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 061-09-1/2019/5
Ljubljana, 8. 5. 2019

Predlog

Z A P I S N I K

3. izredne seje Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, ki je bila v torek, 23. 4. 2019, v sobi 212/II, Šubičeva 4, Ljubljana.

Seja se je začela ob 9.00 uri in se zaključila ob 9.45 uri.

PRISOTNI:

- predsednik komisije: mag. Peter Požun,
- podpredsednik komisije: Danijel Kastelic,
- člani komisije: Igor Antauer, Tomaž Horvat, Alojz Kovšca, Ladislav Rožič, Jože Smole in
- nadomestni član: Samer Khalil (nadomeščal Lidijo Jerkič).

OPRAVIČENO ODSOTNI:

- član komisije: dr. Matjaž Gams, Mitja Gorenšček, Lidija Jerkič.

OSTALI PRISOTNI:

- Branko Tomažič, državni svetnik,
- Matjaž Nemeč, poslanec Državnega zbora,
- Lilijana Tratnik, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Sejo je sklical in vodil predsednik komisije mag. Peter Požun.

Dnevni red (7 ZA, 0 PROTI):

1. Predlog odločilnega veta na Zakon o spremembi Zakona o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji (ZPDPD-E), EPA 419-VIII

Ad 1.)

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je obravnavala Predlog odločilnega veta na Zakon o spremembi Zakona o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji (ZPDPD-E), EPA 419-VIII, ki ga je v obravnavo Državnemu svetu predložila skupina državnih svetnikov s prvopodpisanim Brankom Tomažičem.

Kot je pojasnil prvopodpisani Branko Tomažič predlagatelji veta menijo, da ni treba spremeniti naziva praznika, namenjenega spominu na vrnitev Primorske v sestavo matične domovine, ki je bil uzakonjen 2005 in o imenu katerega se tedaj v strokovnih krogih ni veliko razpravljalo, odločitev o poimenovanju pa je bila sprejeta brez nasprotovanj. Predlagatelji so v predlogu odločilnega veta posebej izpostavili, da v vseh letih po sprejetju zakona poimenovanje ni bilo problematizirano, vse do lanskega leta, ko je bil vložen vsebinsko enak predlog spremembe veljavnega zakona. Ocenili so, da zato, ker se je želelo izkoristiti predvolilni čas. Prav tako je bilo poudarjeno, da med Primorci ni bil izveden noben referendum ali raziskava ter da gre po mnenju predlagateljev veta za ideološko vprašanje. Ker je bila Primorska vedno del slovenskega narodnostnega ozemlja, po mnenju predlagateljev veta ne moremo govoriti o priključitvi, temveč vrnitvi v sestavo slovenskega matičnega ozemlja. Tako so odločili tudi vsi podpisniki Pariške mirovne pogodbe, vključno z Republiko Italijo. Odločitev je bila sprejeta s soglasjem in ne z enostranskim aktom – priključitvijo.

Predlagatelji veta so odlok Vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte z dne 16. 9. 1943, v katerem je uporabljen termin »priključitev«, ocenili kot neustrezno podlago za spremembo zakonodaje, saj ta odlok po mnenju predlagateljev odločilnega veta nikoli ni imel nikakršne veljave v mednarodnem pravu, v nasprotju s Pariško mirovno pogodbo iz 1947.

Predlagatelji odločilnega veta so prav tako menili, da z uzakonitvijo poimenovanja zgodovinskega dogodka s terminom »priključitev«, predlagatelji novele zakona implicitno dopuščajo možnost, da slovensko primorsko ozemlje pred združitvijo ni bilo del slovenskega narodnega prostora, kar bi lahko imelo neugodne mednarodno-pravne in politične posledice, zlasti glede na aktualne izjave predsednika Evropskega parlamenta Antonia Tajanija.

Predlog odločilnega veta so predlagatelji utemeljili z dejstvom, da termin »vrnitev« potrjuje implicitno trditev, utemeljeno na zgodovinsko primerljivih dejstvih, da je bila Primorska skozi zgodovino večinsko poseljena s slovenskim prebivalstvom in je bila zato del slovenskega narodnostnega ozemlja. Termin »priključitev« pa nakazuje, da priključeni del ni bil povezan z matično domovino Slovencev.

Predstavnik predlagateljev novele zakona, poslanec Matjaž Nemeč, je v razpravi podal nasprotno argumente v prid sprejetju novele. Tako je poudaril, da motivi predlagateljev novele niso bili politični ali predvolilni ter da je bil predlog za spremembo zakonodaje oblikovan na podlagi poglobljenih razprav priznanih strokovnjakov – zgodovinarjev, ki jih je k izražanju mnenj o ustreznosti uporabe dikcije »vrnitev« v zvezi s Primorsko pozval bivši predsednik Državnega zbora Milan Brglez. Na voljo je bilo veliko različnih dikcij, na koncu pa so strokovnjaki na podlagi analize zgodovinskega in mednarodno-pravnega vidika odločili, da bi bila uporaba izraza »priključitev« ustrežnejša od izraza »vrnitev«. Poudaril je, da so analizirali tudi možnost negativnega vpliva spremembe imena tega praznika na morebitno poslabšanje mednarodnih odnosov, zlasti z Italijo, in ugotovili, da je ta strah odveč. Tako vladna kot državno-zborska pravna služba nista opozorili na to, da bi bile predlagane spremembe v nasprotju z mednarodnim pravom. Ne gre namreč za poseg v mednarodne akte, ampak samo za spremembo poimenovanja praznika.

Komisija je bila seznanjena tudi s stališčem Vlade Republike Slovenije, v imenu katere je predstavnica pristojnega Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ponovno potrdila, da Vlada predlagane spremembe zakonodaje podpira. Cilj zakona je bil v osnovi določiti tiste dneve, ki so skladni z okoliščinami, zaradi katerih se praznuje določen dogodek iz naše zgodovine. Vlada in ministrstvo sta tako ugotovila, da gre zgolj za terminološko preimenovanje praznika, ki, kot pojasnjujejo tudi predlagatelji zakona, sledi zgodovinskim dejstvom kot tudi tradiciji praznovanja omenjenega praznika na Primorskem.

V razpravi komisije so bila izpostavljena tako stališča za kot proti sprejemu odločilnega veta. Kot eden od argumentov za sprejem odločilnega veta so bile izpostavljene aktualne politične (predvolilni čas v zvezi z volitvami v Evropski parlament) in mednarodne razmere (aktualni odnosi Slovenije z Avstrijo, Italijo in Madžarsko; populizem in ponoven vzpon fašističnih idej v Italiji itd.), pri čemer je bilo pozvano k modrosti v mednarodnih odnosih in ocenjeno, da bi predlagano preimenovanje praznika lahko poslalo sosednji državi Italiji napačen signal.

V razpravi je bilo izpostavljeno tudi razumevanje izraza »priključitev«, ki v pravnem jeziku nakazuje na enostranski akt, kar ni skladno z obravnavanim zgodovinskim dogajanjem (mednarodna pogodba, sklenjena med več državami), obenem pa tudi neustreznost uporabe izraza »vrnitev« matični domovini, saj Slovenija takrat pravno-formalno še ni obstajala. Posledično je bilo predlagano, da se s spremembo imena obravnavanega praznika počaka, dokler se ne najde bolj sprejemljivega in primernejšega poimenovanja (predlagan je bil izraz »združitev«) tega pomembnega zgodovinskega trenutka. Pri tem je bilo posebej poudarjeno, da je ključnega pomena, da navedeni praznik imamo in da ga praznujemo, ne glede na njegovo poimenovanje, saj so primorski Slovenci med obema vojnama in drugo svetovno vojno plačali visoko ceno tako z vidika kulture in jezika.

Kot argument proti sprejemu odločilnega veta pa je bilo podano pojasnilo, da številni eminentni ljudje z Goriškega podpirajo predlagano spremembo poimenovanja in se strinjajo z mnenjem zgodovinarjev, ki so predlagali uporabo izraza »priključitev«, saj naj bi bil slednji skladen tako z zgodovinskimi dejstvi kot voljo ljudi na Goriškem, v slovenski Istri in na Obali. V praksi so namreč navedeni praznik ljudje na Primorskem že od samega začetka poimenovali kot »priključitev« matični domovini. Posebej je bilo izpostavljeno, da je bil Državni svet vedno politično nevtralen organ, ki je vedno upošteval stališča stroke. Slednja je tudi tokrat izrazila svoje mnenje, zato bi ga bilo treba upoštevati.

Po opravljeni razpravi je komisija opravila glasovanje in predlog odločilnega veta **podprla** (4 ZA, 3 PROTI).

* * *

Za poročevalca je bil določen predsednik komisije mag. Peter Požun.

Mag. Nuša Zupanec
sekretarka komisije

Mag. Peter Požun
predsednik komisije